

ข้ออภิปราย พลังอำนาจแห่งชาติ และพลังอำนาจรูปแบบใหม่

พ.อ. ดร.ชรัติ อุ่มสัมฤทธิ์

จุดศูนย์รวม ที่พูดถึงกันไม่อาจกล่าวกันง่าย ๆ อีกต่อไปว่าเป็น กำลังทหาร มันได้แปรเปลี่ยนเป็นความเป็นผู้นำและความคิดเห็นสาธารณะไปแล้ว

ผู้เขียนมีข้อคิดในเชิงคำเตือนอยู่ประการหนึ่งสำหรับสังคมไทยว่าให้พึงระวังกับดักทางยุทธศาสตร์ (Strategic Traps) จากบุคคลที่ไม่หวังดีหรือบุคคลที่หวังดี แต่ตกเป็นเครื่องมือจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตามแต่ คือ “ยุทธศาสตร์การ

ใช้จุดแข็งทำลายจุดแข็งโดยตัวมันเอง” ความข้อนี้ไม่ขออธิบายแต่ให้ผู้อ่านตรองดูให้ถี่ถ้วน การที่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนแล้วกำหนดยุทธศาสตร์นั้น ในบางครั้งบางโอกาสเรากลับมองข้ามหรือไม่

ศึกษาถึงกับดักดังกล่าว และอย่าลืมว่าในจุดแข็งย่อมมีจุดอ่อนด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ขอกลับมากล่าวถึงประเด็นหัวข้องานเขียนนี้ ในวงการการศึกษาทางยุทธศาสตร์และความมั่นคงของชาติ เป็นที่เข้าใจกันว่าพลังอำนาจแห่งชาตินั้นประกอบด้วย

การเมืองหรือการทูต (Political/Diplomatic) เศรษฐกิจ (Economic) การทหาร (Military) และข่าวสาร ข้อมูล (Informational)^๑ ประเทศต่าง ๆ โดยมากมีการใช้พลังอำนาจแห่งชาติเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในเชิงของทรัพยากร (Means)^๒ แต่จากสถานการณ์ของบ้านเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับพลังอำนาจแห่งชาติข้อแรกคือ **พลังอำนาจด้านการเมือง** และจากสถานการณ์ความไม่สงบในหลายประเทศแถบตะวันออกกลาง จนบางประเทศเกิดสงครามกลางเมืองขึ้นอย่างเป็นที่ทราบกัน แต่ขณะเดียวกันเรากลับพบเห็นประเทศที่อาจนับเป็นมหาอำนาจอันดับต้นของโลก คือสหรัฐอเมริกา มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีและเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ ผู้ชนะก็ชนะอย่างใสสะอาดได้รับการยอมรับ ผู้พ่ายแพ้ก็ยอมรับความพ่ายแพ้ อย่างน่ายกย่อง และเป็นแบบอย่างของประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และงดงาม อันทำให้เห็นได้ว่าเป็นระบบการเมืองที่แข็งแกร่งมากจึงทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ มีความมั่นคงนี้จึงเป็นแรงคิด บทเรียนของการสร้างพลังอำนาจแห่งชาติ และการใช้พลังอำนาจแห่งชาติอย่างสนใจถึงกระนั้นก็ตามมีผู้เสนอมุมมองของพลังอำนาจแบบใหม่ที่นำศึกษาน่าสนใจอย่างยิ่ง งานเขียนจึงขอหยิบยกประเด็นดังกล่าวมาอภิปรายเพื่อให้เกิดมุมมองและความองเงยทางวิชาการด้านยุทธศาสตร์และความมั่นคงของชาติต่อไป

พลังอำนาจแห่งชาติแบบดั้งเดิม

แนวคิดเกี่ยวกับที่มาของอำนาจ อัลวิน ทอฟฟ์เลอร์ (Alvin Toffler) ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง *Powershift* ว่าแหล่งที่มาของอำนาจมาจาก ๓ แหล่ง คือ ความรุนแรง (Violence) ความมั่งคั่ง (Wealth) และความรู้ (Knowledge)^๓ จะเห็นได้ว่าในเรื่องของ ความรุนแรงนั้นเป็นตรรกะที่ถูกใช้มานานเราสามารถเห็นได้ชัดเจนในสมัยโบราณ การใช้ความรุนแรงหรือกำลังทหารเข้ากระทำต่อฝ่ายข้าศึก เป็นการใช้ความรุนแรงในลักษณะนี้ ในประเด็นต่อมาในเรื่องของความมั่งคั่งเราไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่าความมั่งคั่งเป็นที่ยอมรับของอำนาจได้เลย มองง่าย ๆ ในเรื่องของคนรวยหรือเศรษฐีที่สามารถมีอำนาจสร้างบารมีจากความมั่งคั่งของตน เช่นเดียวกับประเทศที่ร่ำรวยมั่งคั่ง เหมือนดังคำกล่าวที่ว่า ประเทศมั่งคั่ง ประชาชนมั่งคั่ง ประเทศ

มหาอำนาจ หรือประเทศที่มีสถานะทางเศรษฐกิจดีจึงเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับประเด็นนี้ สำหรับประเด็นสุดท้าย ความรู้เราจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อไม่กี่ปีนี้มีคนมีคำกล่าวติดปากกันว่า ความรู้คืออำนาจ ใครมีความรู้ใครมีข้อมูลมาก หรือมีสติปัญญามากก็ย่อมได้เปรียบและเป็นที่ยอมรับของอำนาจ ด้วยตรรกะ ๓ ประการดังกล่าวนี้ จึงไม่น่าแปลกใจในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ จิม ฮาร์ทแมน (Jim Hartman) ได้กล่าวสรุปถึงสมรรถนะหลักของสหรัฐฯ ว่ามี ๓ ประการ คือ ๑. ระบบการศึกษา (Education System) ซึ่งก็คือเรื่องของความรู้ที่เราไม่สามารถปฏิเสธได้ถึงมีระบบการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก ประเทศหนึ่ง ๒. ความพร้อมด้านกำลังทหาร (Military Readiness) อันเป็นที่มาของความพร้อมที่จะใช้ความรุนแรงในการสร้างอำนาจ ๓. ความเหนือกว่าทางเทคโนโลยี (Superior Technology) เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของการได้มาซึ่ง

^๑ Harry R. Yarger, *Strategic Theory for the 21st Century: the Little Book on Big Strategy*, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College, 2006, p.5.

^๒ J. Boone Bartholomees, Jr., (Ed.), *U.S. Army War College Guide to National Security Issues Volume II: National Security Policy and Strategy*, PA: Strategic Studies Institute, 2012, p.413.

^๓ Cited in R. Craig Nation, *National Power*, in J. Boone Bartholomees, Jr., (Ed.), *U.S. Army War College Guide to National Security Issues Volume I: Theory of War and Strategy*, PA: Strategic Studies Institute, 2012, p.149.

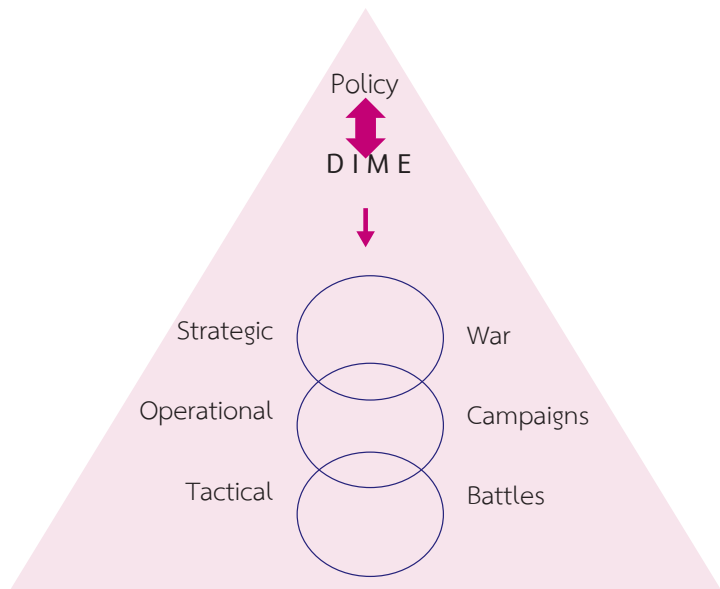
ความรู้ หากพิจารณาดี ๆ แล้วทั้ง ๓ ประการจะนำมาซึ่งความมั่งคั่งในที่สุด^๔ ซึ่งใน ๓ ประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับการเกิดขึ้นของพลังอำนาจแห่งชาติ ทั้ง ๔ ด้านหลักดังจะได้อธิบายต่อไป

หากกล่าวถึงประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategic Process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับ **อย่างไร** (แนวคิดหรือวิธีการ) ของ **ความเป็นผู้นำที่จะใช้พลังอำนาจ** (ทรัพยากรหรือเครื่องมือ) ที่มีอยู่ของรัฐฯ ดำเนินการควบคุมสถานการณ์และสิ่งที่มีผลต่อที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้ **บรรลุวัตถุประสงค์** (เป้าหมายสุดท้าย) ที่สอดคล้องกับนโยบายแห่งรัฐฯ องค์ประกอบของพลังอำนาจเป็นแหล่งหรือเครื่องมือหรือทรัพยากร (Means) ที่ถูกใช้เพื่อส่งเสริมหรือเพื่อผลประโยชน์ชาติหรือของกลุ่ม^๕ แม้แต่ในการสงครามจะต้องรวมการใช้องค์ประกอบของพลังอำนาจแห่งชาติ ด้านการทูต ข่าวสาร ข้อมูล การทหารและเศรษฐกิจ (Diplomatic, Information, Military, Economic: DIME) ซึ่งที่จริงแล้วการบูรณาการพลังอำนาจดังกล่าวอย่างได้ผลอาจจะป้องกันการเกิดสงครามได้^๖ อย่างไรก็ตาม มีผู้เสนอตัวแบบพลังอำนาจของชาติว่าประกอบด้วย การทูต ข่าวสารข้อมูล การทหาร

เศรษฐกิจ การเงิน การข่าวกรอง และ การบังคับใช้กฎหมาย (Diplomatic, Information, Military, Economic, Financial, Intelligence and Law Enforcement: DIMEFIL) และอีกแนวคิดหนึ่งเสนอว่าประกอบด้วย การทหาร การข่าวกรอง การทูต ด้านกฎหมาย ข่าวสารข้อมูล การเงิน และเศรษฐกิจ (Military, Intel ligence, Diplomatic, Legal, Information, Financial and Economic power: MIDLIFE)^๗ ซึ่งไม่ว่าจะแตกแขนงออกเป็นหลาย องค์ประกอบ แต่การวิเคราะห์และการใช้พลังอำนาจที่แท้จริงจะใช้

เพียง ๔ องค์ประกอบเท่านั้น ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนด้านยุทธศาสตร์ บางแห่งก็ยังคงมีคำถามสำคัญว่า กลุ่มพลังอำนาจที่ประกอบด้วย การทูต ข้อมูลข่าวสาร การทหาร และเศรษฐกิจ สามารถครอบคลุม ทุกตัวแปรอย่างตรงประเด็นหรือไม่^๘ นั้นแสดงถึงว่าในเชิงนโยบายยังคงใช้ ๔ พลังอำนาจในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธี **ตามภาพที่ ๑** ถ้ามีการพิจารณาใคร่ครวญ ให้ดีจะพบว่าพลังอำนาจแห่งชาติ ทั้ง ๔ ด้านสอดคล้องกับข้อเสนอของ ทอพีพีเลอริในเรื่องของแหล่งที่มาของอำนาจ ๓ ประการดังกล่าวข้างต้น

ภาพที่ ๑ วิธีการที่เป็นองค์รวมและระหว่างองค์การ

ที่มา : Unified Action & Comprehensive Approach: TSC-2, *Diplomatic Informational Military Economic*, 12/1/2010

^๔ Jim Hartman, *Sustainability and National Security*, PA: Center for Strategic Leadership, U.S. Army War College, 2012, p.24.
^๕ Ibid., Harry R. Yarger, p.5-6.
^๖ John G. Krenson, *On Strategy: Integration of DIME in the Twenty - First Century*, PA: U.S. Army War College, Strategy Research Project, 2012, p.3.
^๗ Ibid., R. Craig Nation, p.149.
^๘ Robert C. Gray, *The Study of Strategy: A Civilian Academic Perspective*, in Gabriel Marcella, (Ed.), *Teaching Strategy: Challenge and Response*, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College 2010, p.49.

กล่าวคือ ความรุนแรงจะเกี่ยวข้องกับพลังอำนาจด้านการทูตและการทหาร ความมั่งคั่งจะเกี่ยวข้องกับการทูตและเศรษฐกิจ และประการสุดท้ายความรู้จะเกี่ยวข้องกับการทูตและข้อมูลข่าวสาร จะเห็นได้ว่าการทูตมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทุกเรื่องเป็น เรื่องของการเมืองระหว่างประเทศ จึงไม่น่าแปลกใจที่บทบาทของรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา จะเป็นผู้มีบทบาทโดดเด่นด้านการใช้พลังอำนาจเป็นจุดมุ่งเกือบทุกเรื่อง สำหรับแนวคิดหลักในทางการทูตคือ การเจรจาต่อรอง (Negotiation) สำหรับประเทศไทย มีบทเรียนที่สำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องนี้ กล่าวคือ ในคราวที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจะกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา สมเด็จพระนเรศวรได้ทรงช้างชื่อ เจ้าพระยาปราบไตรจักร ซึ่งกำลังตกมันได้วิ่งไล่ตามพม่าจนเข้าไปอยู่ในแดนพม่า ด้วยทรงมีพระปรีชาญาณไหวพริบและทรงมีวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ จึงทรง

ตรีสทำให้พระมหาอุปราชากระทำยุทธหัตถี ซึ่งเป็นการเจรจาที่ได้ผลจนอาจมองได้อีกมุมหนึ่งว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงชนะด้วยการเจรจาต่อรอง อันเป็นแนวคิดหลักทางการทูตดังกล่าวข้างต้น สำหรับกรณีตัวอย่างที่มีการใช้มาตรการพลังอำนาจทางทหารและข้อมูลข่าวสารในการแก้ปัญหากรณีเยอรมันและสงครามแอตแลนติก (Germany & The Battle of the Atlantic) สหรัฐฯ ได้ใช้กำลังนาวิกโยธินบุกยึดไอซ์แลนด์ (Iceland) สถานีวิทยุเยอรมันตะวันตกให้ข่าวสารที่ไม่กระตุนหรือก่อให้เกิดการก้าวร้าว และให้ข้อสังเกตที่โอนอ่อนที่ทำให้เชื่อว่า สหรัฐฯ สามารถอยู่ร่วมได้อย่างสันติสุขกับโลกที่ถูกควบคุมโดยนาซี (A Nazi-dominated world)^๙ จะเห็นได้ว่าการใช้พลังอำนาจแห่งชาติที่มีอยู่ ๔ ด้านอย่างชาญฉลาดและมีชั้นเชิง ย่อมยังประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างเนืองอนันต์

พลังอำนาจแห่งชาติของ นศ.วปอ.

คณะนักศึกษาวชิราวุธวิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐ โดยกำหนดว่า พลังอำนาจของชาติประกอบด้วย การเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศ เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การทหาร วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร^{๑๐} สำหรับพลังอำนาจของชาติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร น.ศ.วปอ. ปีการศึกษา ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔ ได้ให้ความหมายอีกนัยหนึ่งว่า การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ^{๑๑} จะเห็นได้ว่าเป็นการมองที่แยกย่อยออกไป โดยเฉพาะด้านการทูตที่ถูกมองเป็นเรื่องของการเมืองภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปในเรื่องของการทูตสาธารณะ ส่วนในเรื่องของสังคมจิตวิทยา

^๙ Unified Action & Comprehensive Approach: TSC - 2, *Diplomatic Informational Military Economic*, 12/1/2010, (Power Point Document)

^{๑๐} คณะนักศึกษาวชิราวุธวิทยาลัย ป้องกันราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๔, *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐*, (ม.ป.ท.), (ม.ป.ป.), หน้า ๗.

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะนำไปใช้ในเชิงพลังอำนาจแห่งชาตินั้น อาจจะไม่เกิดความชัดเจนนัก จึงควรมีการศึกษาทบทวนให้เกิดความชัดเจนขึ้น ส่วนประเด็นพลังอำนาจของชาติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะก็น่าจะอยู่ในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร (Information) ฉะนั้นการตกผลึกในเรื่องพลังอำนาจแห่งชาติจึงควรมีการถกแถลง อภิปรายให้เกิดความชัดเจนมากกว่าที่เป็นอยู่ ด้วยอาจ

USAWC Key Strategic Issues List 2010, 2011, หรือในเอกสารนำประกอบการสอนตอนวิชายุทธศาสตร์และนโยบายของวิทยาลัยการทัพบกสหรัฐอเมริกา (วทร. สหรัฐฯ) เป็นต้น ดังนั้นการกำหนดพลังอำนาจใด ๆ ขึ้นมา ควรเกิดคำถามดังกล่าวขึ้นมาด้วยว่าเราจะใช้พลังอำนาจนั้นอย่างไร มีเช่นนั้นเราอาจมีพลังอำนาจที่มากกว่าประเทศอื่นที่เป็นสากลเขา (ซึ่งที่จริงก็อาจมีการกำหนดได้แต่ต้องเกิดความชัดเจน และตอบประเด็นคำถามง่าย ๆ ให้ได้เสียก่อน) หรืออาจลองพิจารณาประเด็นคำถามใน

อำนาจแห่งชาติหรือไม่ นั่นคงต้องอภิปรายในหัวข้อถัดไป

พลังอำนาจรูปแบบใหม่

จากแนวคิดของทอพอฟีเลอร์เกี่ยวกับแหล่งที่มาของอำนาจ ได้มีผู้เสนอแนวคิดเครื่องมือของพลังอำนาจแบบใหม่ไว้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ ข่าวกกรอง (Intelligence) การทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) สื่อ (The media) เวลา (Time) และความอ่อนตัว (Flexibility)^{๑๓} ไม่ใช่ความรุนแรง ไม่ใช่พลังอำนาจการยิงอีกต่อไป แม้ว่าในที่สุดแล้วจะมีการใช้ความรุนแรงก็ตาม แต่นี่เป็นการมองถึงที่มาของความรุนแรง การข่าวกรองซึ่งมาจากข้อมูลข่าวสาร เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตให้เกิดเป็นพลังอำนาจในด้านการทูตสาธารณะนั้นเป็นการทูตทั้งในประเทศและต่างประเทศ กล่าวคือ ใช้แนวคิดของการเจรจาต่อรองนั่นเอง ในเรื่องของสื่อ ที่ปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธถึงพลังอำนาจรูปแบบใหม่ในด้านนี้ได้เลย ว่าทรงอิทธิพลเพียงใดจนมีผู้กล่าวว่า กล้องและคอมพิวเตอร์ได้กลายเป็นอาวุธในสงครามไปแล้ว^{๑๔} กรณีตัวอย่างเหตุการณ์ความไม่สงบในโซมาเลีย ผู้ก่อความไม่สงบใช้ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นอาวุธประเภทหนึ่ง^{๑๕} เวลาเป็นเรื่องของจังหวะโอกาสและความเร็ว อันเป็นหลักการวิธีการทางสงครามของอเมริกันใหม่ (Principles of the New American “Way of War”) ที่สามารถกระทำอย่างรวดเร็วสู่

เริ่มจากคำถามง่าย ๆ ว่า เราจะใช้พลังอำนาจแห่งชาติด้านพลังงานและ/หรือทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไร? เราจะใช้พลังอำนาจแห่งชาติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับประเทศ ก. อย่างไร? หรือจะชัดเจนกว่าไหมถ้าเราตั้งคำถามว่า เราจะใช้พลังอำนาจแห่งชาติด้านเศรษฐกิจต่อประเทศ ข. อย่างไร? ซึ่งคำถามเหล่านี้เราจะพบเห็นและสามารถศึกษาหาอ่านได้ในเอกสารรายการประเด็นยุทธศาสตร์สำคัญของแต่ละปีของวิทยาลัยการทัพบกสหรัฐฯ เช่น

เอกสารนำของ วทร.สหรัฐฯ เช่น จะทำให้เกิดผลสำเร็จและความสมดุลอย่างไรในการใช้อำนาจประกอบของพลังอำนาจด้านการทูต ข่าวสาร ข้อมูล การทหารและเศรษฐกิจเพื่อการสงคราม? จะประสานการปฏิบัติด้านการทูต การดำรงความริเริ่มมาตรการทางเศรษฐกิจและการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เกิดความสอดคล้อง และลดความขัดแย้งด้านการปฏิบัติการทางทหารอย่างไร^{๑๖} เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับพลังอำนาจรูปแบบใหม่ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับพลัง

^{๑๑} นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปีการศึกษา ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔, ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙, กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิล กรุ๊ป, (ม.ป.ป.), หน้า ๒๑.

^{๑๒} Department of Strategy and Policy, *Strategy and Policy: February 2012 - June 2012 Syllabus*, RI: U.S. Naval War College, 2012, p.12.

^{๑๓} Max G. Manwaring, *Ambassador Stephen Krasner's Orienting Principle for Foreign Policy (and Military Management) - Responsible Sovereignty*, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College 2012, p.28-29.

วงจรกิจการตัดสินใจของข้าศึก^{๑๖} ความอ่อนตัวเป็นความยืดหยุ่นที่ปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและหลายมิติ อันกลายเป็นแหล่งที่มาของพลังอำนาจที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่ง มีข้อคิดประการหนึ่งว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นดูจะมีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านความเป็นผู้นำอย่างมาก ซึ่งผู้เขียนเสนอว่าเป็นพลังอำนาจสำคัญยิ่งที่ไม่ควรมองข้าม หากลองมองถึงเรื่องการพัฒนาประเทศ ที่ผู้เขียนขออัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๒๕ ก.ค. ๒๕๓๙ ความตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจะบรรลุผลตามเป้าหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยประกอบกันหลายอย่าง. อย่างแรกต้องมีคนดี คือ มีปัญญา มีความรับผิดชอบ มีความวิริยอุตสาหะ เป็นผู้ปฏิบัติ. อย่างที่สอง ต้องมีวิทยาการที่ดี เป็นเครื่องใช้ประกอบการ. อย่างที่สาม ต้องมีการวางแผนที่ดี ให้พอเหมาะพอควรกับฐานะ เศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ อันพึงประสงค์ของประเทศและประชาชนเป็นหลักปฏิบัติ...”^{๑๗}

จากพระบรมราโชวาทเราจะเห็นถึงวิสัยทัศน์ทางยุทธศาสตร์ที่ลุ่มลึกยิ่ง สิ่งที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็น

วิเคราะห์เชิงวิชาการเท่านั้น มิใช่การแปลพระบรมราโชวาท กล่าวคือ หากใช้รูปแบบ (Model) Ends, Ways, Means มาวิเคราะห์จะเห็นว่า พระองค์ท่านได้ทรงเห็น เป้าหมาย (Ends) ที่ชัดเจน นั่นคือ **ประโยชน์อันพึงประสงค์ของประเทศและประชาชนเป็นหลัก** โดยใช้ **วิธีการ (Ways)** ๓ ประการ (ซึ่งสำคัญมาก) กล่าวคือ ประการแรกต้องมี**คนดี** โดยทรงอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่า คือ **มีปัญญา มีความรับผิดชอบ มีความวิริยอุตสาหะ เป็นผู้ปฏิบัติ** ประการที่สอง **ต้องมีวิทยาการที่ดี** และประการสุดท้าย **ต้องมีการ**

ของ ๒ L กล่าวคือ ความเป็นผู้นำ (Leadership) และการเรียนรู้ (Learning) นี่คือนี่ที่แสดงให้เห็นว่า พระองค์ท่านทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกล ทรงพระราชทานไว้ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ สอดคล้องกับเมื่อคราวที่ประธานาธิบดี บารัก โอบามา แห่งสหรัฐฯ มาเยือนประเทศไทย ในวันที่ ๑๘ พ.ย. ๒๕๕๕ ที่ผ่านมาก็ได้กล่าวถึงประเด็นความเป็นผู้นำ ตอนแถลงข่าวร่วมกับนายกรัฐมนตรีของไทย และเป็นข้อสังเกตที่สำคัญประการหนึ่งที่สหรัฐฯ เป็นประเทศที่เน้นเรื่องความเป็นผู้นำในทุกเรื่อง (และทุกเรื่องนั้นดูจะเป็นเรื่อง

วางแผนที่ดี โดยมี **เครื่องมือ (Means)** คือ **เศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่** ซึ่งหากวิเคราะห์ตามหลักยุทธศาสตร์ ทรัพยากรดังกล่าวก็คือ พลังอำนาจแห่งชาตินั้นเอง สำหรับสิ่งสำคัญที่สุดใน ๓ ประเด็น น่าจะเป็นเรื่องของ **วิธีการ (Ways)** ซึ่งในวงการศึกษายุทธศาสตร์อาจเรียกว่า **แนวคิดทางยุทธศาสตร์ (Strategic Concepts)**^{๑๘} ที่มุ่งเน้นในเรื่อง

สร้างสรรค์เสียด้วย) ดังนั้นกระบวนการได้มาซึ่งผู้นำจะต้องมีความชัดเจน และได้ผู้นำที่อาจจะเรียกได้ว่าดีที่สุด แต่ก็ควรเป็นวิธีการที่ดีที่สุด เป็นที่ยอมรับของประเทศหรือสังคม จากนั้นควรมีมาตรการหรือวิธีการระวังรักษาผู้นำอย่างที่เราได้เห็นตัวอย่างที่ชัดเจนจากกรณีประธานาธิบดี บารัก โอบามา ที่มาเยือนเมืองไทย

^{๑๖} Marvin Kalb, Cited in Dennis M. Murphy, *Strategic communication: Wilding the Information Element of Power*, in J. Boone Bartholomees, Jr., (Ed.), U.S. Army War College to National Security Issues Volume I: Theory of War and Strategy, 2010, p.155.

^{๑๕} Ibid., Max G. Manwaring, p.28.

^{๑๖} Antulio J. Echevarria II, *Principles of War or Principles of Battle ?*, In Rethinking the Principles of War, Anthony D. Mc Ivor (Ed.), MD: Naval Institute Press, 2005, p.63.

^{๑๗} สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา*, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ้ง, ๒๕๕๔, หน้า ๑๐.

^{๑๘} Ibid., J. Boone Bartholomees, Jr., (Ed.), *U.S. Army War College Guide to National Security Issues Volume II: National Security Policy and Strategy*, 2012, p.413.

เครื่องมือของพลังอำนาจแบบใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ข่าวกรอง (Intelligence) การทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) สื่อ (The media) เวลา (Time) และความอ่อนตัว (Flexibility) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ในทุกประเทศอยู่แล้ว เช่นเดียวกับพลังอำนาจแห่งชาติ เพียงแต่ว่าในอนาคตน่าจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ หรือนี้อาจเป็นพลังอำนาจแห่งชาติรูปแบบใหม่ที่น่าติดตาม

ข้อเสนอแนะ

สำหรับประเด็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพลังอำนาจแห่งชาติ และพลังอำนาจรูปแบบใหม่ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. การกำหนดยุทธศาสตร์ระดับประเทศควรพิจารณาเครื่องมือหรือทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง ๔ ด้านให้ครอบคลุมและชัดเจนว่าจะใช้อย่างไร ซึ่งน่าจะเป็นการเพียงพอแล้ว แต่การใช้พลังอำนาจแห่งชาติบางด้านกับกิจการภายในประเทศเองแล้ว ฟังระวังหรือฟังหลีกเลี่ยง เพราะในจุดแข็งย่อมมีจุดอ่อนดังกล่าวข้างต้น

๒. สถานศึกษาระดับสูงทางทหารควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาพลังอำนาจแห่งชาติ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของพลังอำนาจ การใช้พลังอำนาจ ผลกระทบที่เกิดจากความอ่อนแอของพลังอำนาจในเชิงของการศึกษา รวมถึงการศึกษาวิจัยด้านยุทธศาสตร์หรือด้านความมั่นคง เพราะยุทธศาสตร์ศึกษาบ่อยครั้งที่ถูกเรียกว่า ความมั่นคงศึกษา^{๑๙}

๓. แม้จะยังไม่เกิดความชัดเจนของพลังอำนาจแห่งชาติรูปแบบใหม่ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์หรือความมั่นคงต้องเร่งศึกษาติดตามบทเรียนที่สำคัญที่เกิดขึ้นในหลายภูมิภาคของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศแถบตะวันออกกลางแล้วนำมากำหนดหรือหามาตรการในเชิงของการให้ข้อเสนอแนะในช่องทางข่าวสารเปิดหรือเอกสารเชิงวิชาการ

๔. ปัจจัยที่เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนพลังอำนาจแห่งชาติก็คือความเป็นผู้นำ และกระบวนการให้ได้มาซึ่งผู้นำที่จะต้องเป็นกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับอย่างมีกฎ กติกาที่ชัดเจน เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สามารถพบเห็นได้บ่อยครั้งบนเวทีโลก ประเด็นนี้สังคมไทยต้องเสียสละและต้องให้ความสำคัญมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะความจริงจัง การสร้างกระบวนการที่ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยซึ่งเป็นสาเหตุของการขาดเสถียรภาพโดยรวม

สรุป

แม้จะยังไม่มียุติที่ชัดเจนว่า พลังอำนาจแห่งชาติแบบดั้งเดิมทั้ง ๔ ด้านจะยังใช้ได้ในปัจจุบัน แต่ก็ยังเป็นหลักการคิดที่สอดคล้องกับการก่อรูปยุทธศาสตร์ที่ยังใช้ได้อยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่เครื่องมือของพลังอำนาจแบบใหม่ ซึ่งประกอบด้วย ข่าวกรอง (Intelligence) การทูตสาธารณะ (Public Diplomacy) สื่อ (The media) เวลา (Time) และความอ่อนตัว (Flexibility) ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ทุกในประเทศอยู่แล้วเช่นเดียวกับพลังอำนาจแห่งชาติ เพียงแต่ว่าในอนาคตน่าจะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ หรือนี้อาจเป็นพลังอำนาจแห่งชาติรูปแบบใหม่ที่น่าติดตาม แต่ ณ ปัจจุบันยังคงต้องการข้อมูล ข้อมูลปริยาย การถกแถลงที่เปิดกว้างและมากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อที่จะเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตที่ไม่อาจคาดเดาได้อย่างแม่นยำตรงอีกต่อไป ♦

^{๑๙} Robert C. Gray, *The Study of Strategy: a Civilian Academic Perspective*, in Gabriel Marcella, (Ed.), *Teaching Strategy: Challenge and Response*, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College 2010, p. 52.